

SARA STRIDSBERG

FAKULTET IZ SNOVA

PRILOG TEORIJI SEKSUALNOSTI

Preveo sa švedskog: Predrag Crnković

KONTRAST

Beograd, 2022.

FAKULTET IZ SNOVA nije biografija, već književna fantazija s polazištem u životu i delu preminule Amerikanke Valeri Solanas. O njoj postoji veoma malo poznatih činjenica, a ova knjiga se ne oslanja ni na te oskudne podatke. Sve osobe koje se pojavljuju u romanu treba stoga smatrati izmišljenim, pa i samu Valeri Solanas.

Nada nikada nije bila nešto što ima perje.

Klaudija Rankin

Hotelska soba u okrugu Tenderlojn, kurvarskom kraju San Franciska. April je mesec godine 1988, a Valeri Solanas leži i umire od zapaljenja pluća na prljavom dušekju i zapišanoj posteljini. S druge strane prozora treperi ružičasti neonski natpis, dok se porno-muzika vrti i danju i noću.

Dana 30. aprila, hotelsko osoblje je našlo njeno telo. U policijskom izveštaju piše da preminula kleči pored ivice kreveta (da li je pokušala da se popne na krevet, da li je plakala?). Piše da je soba pospremljena cakum-pakum, uredne gomile papira na pisaćem stolu, odeća složena preko naslona stolice pored prozora. U policijskom izveštaju piše i to da joj je telo bilo prekriveno crvima, te da je smrt verovatno nastupila oko 25. aprila.

Nekoliko nedelja ranije, može se dalje pročitati u izveštaju, jedan od zaposlenih u hotelu video ju je kako sedi pored prozora. Zamišljam gomile papira na pisaćem stolu, srebrni mantil na čiviluku pored prozora i vonj slane vode iz Pacifika, zamišljam Valeri sa temperaturom u krevetu, kako pokušava da puši cigarete i pravi beleške. Zamišljam nacрте rukopisa svuda po sobi... možda sunce... bele oblake... pustinjsku usamljenost...

Zamišljam da sam kod Valeri.

BAMBIEND

NARATORKA: Kakav je to materijal?

VALERI: Sneg i crno očajanje.

NARATORKA: Gde?

VALERI: U usranom hotelu. Poslednjoj stanici za umiruće kurve i narkomane. Poslednje džinovsko poniženje.

NARATORKA: Ko to očajava?

VALERI: Ja, Valeri. Uvek sam imala roze ruž za usne.

NARATORKA: Roze?

VALERI: Roza Luksemburg. Ružičasti Panter. Njene omiljene ruže su bile ružičaste. Neko kreće biciklom i spaljuje ružičnjak.

NARATORKA: Šta još?

VALERI: U pustinji leže mrtvi ljudi, a ja ne znam ko će da sahrani sve te ljude.

NARATORKA: Predsednik, možda?

VALERI: Smrt je retko tamo gde je i predsednik. Sve aktivnosti u Beloj kući su prestale.

NARATORKA: Gde ćeš sada?

VALERI: Nigde. Samo ću da spavam, da razmišljam.

NARATORKA: O čemu?

VALERI: O devojkama iz podzemlja. O Doroti, Kozmo-devojci, Svilenom dečaku.

NARATORKA: O čemu još?

VALERI: O materijalu o kurvama. O materijalu o ajkulama. Da osećam kako mi se pomalo vrti u glavi pri pomisli na svu tu večnost.

ČASOPIS NJUJORK, 25. APRILA 1991.

Nebo nad Ventorom je ružičasto kao pilula za spavanje ili stara povraćka, a veza veoma loša dok traje telefonski intervju za časopis *Njujork*. Nikada više neće doći neko ko bi popravio telefonske vodove u Ventoru, pustinjске ptice su preuzele crnu, izgrizenu telefonsku žicu, i one vode sve razgovore i smeju se Doroti i činjenci da je i dalje žrtva nesrećnih okolnosti. Njene reči lepršaju kao celofan na vetru.

ČASOPIS NJUJORK: Doroti Moran?

DOROTI: Da.

ČASOPIS NJUJORK: Želeli bismo da porazgovaramo s Vama o Valeri.

DOROTI: Dobro.

ČASOPIS NJUJORK: Danas je tri godine od njene smrti.

DOROTI: Znam.

ČASOPIS NJUJORK: Pričajte nam o Valeri.

DOROTI: Valeri...?

ČASOPIS NJUJORK: Vašoj kćerki. Valeri Solanas.

DOROTI: Hvala lepo, znam ko je Valeri.

ČASOPIS NJUJORK: Ispričajte nam malo...

DOROTI: Valeri...

ČASOPIS NJUJORK: Zašto je pucala u Endija Vorhola? Da li je bila prostitutka celog života? Da li je uvek mrzela muškarce? Da li Vi mrzite muškarce? Da li ste Vi prostitutka? Ispričajte nam kako je umrla. Pričajte nam o njenom detinjstvu.

DOROTI: Ne znam... živele smo ovde u Ventoru... ne znam... peščara... ne znam... Spalila sam sve njene stvari posle njene smrti... papire, beleške, knjige...

(*Tišina*)

ČASOPIS NJUJORK: Šta još?

(*Tišina*)

DOROTI: ...Valeri... pisala je... smatrala se piscem... mislim da je imala d-d-dara... dakle dara... imala je fantastičan smisao za humor... (*smeje se*)... svi su je voleli... (*opet se smeje*)... volela sam je... umrla je 1988... 25. aprila... bila je srećna, čini mi se... to je sve što imam da kažem o Valeri... bila je uverena, htela je nebo da dohvati... mislim... mislim da je bilo tako...

ČASOPIS NJUJORK: Da li je bila psihički bolesna? Kažu da je tokom sedamdesetih svaki čas bila u psihijatrijskim klinikama.

DOROTI: Valeri nije bila psihički bolesna. Nekoliko godina je čak živela i s nekim muškarcem. Na Floridi, na obali. Aligator Rif. Pedesetih.

ČASOPIS NJUJORK: Znamo da je bila u psihijatrijskoj bolnici u Elmherstu. Znamo da je ležala na Belviju. Kažu da je bila smeštena u državnoj bolnici Južne Floride.

DOROTI: To nije tačno. Valeri nije nikada bila psihički bolesna. Valeri je bila genije. Bila je ljutita devojčica. Moja ljutita devojčica. Nikada psihički bolesna. Imala je neobična iskustva s neobičnim muškarcima u neobičnim automobilima. I jednom se popiškala u sok jednom zlom dečku. Ona je bila k. To možete da napišete... Sada ću da prekinem...

ČASOPIS NJUJORK: Kažu da je bila izložena seksualnom nasilju... da ju je otac napastvovao. Da li ste nešto znali o tome?

DOROTI: Prekidam sada... Napišite da je bila spisateljica... napišite da je bila psiholog... napišite da je ljubav večna, a ne smrt...

(*veza se prekinula ---*)

**HOTEL BRISTOL, ULICA MEJSON 56,
OKRUG TENDERLOJN, SAN FRANCISKO,
25. APRILA 1988, DAN SMRTI**

Krv polako ističe iz tela. Češeš se po grudima, plačeš i vičeš, rukama tražiš nešto po posteljini. Hotelski čaršavi su prljavi, potamneli od starosti i ružno vonjaju na urin i povraćku i menstruaciju i suze; bol se poput žutog neba širi kroz svest i vaginu. Zaslpljujuća svetlost u sobi, eksplozije bola u koži i plućima, vrtočlatica, pad, vatra. Vrelina u rukama, temperatura, napuštenost i vonj smrtne bolesti. Delići i srča svetlosti i dalje trepere, a ruke traže Doroti. *Mrzim samu sebe, a ne želim da umrem. Ne želim da nestanem, hoću natrag, čeznem za nečijim rukama, rukama moje majke, zagrljajem devojke, glasom, bilo čijim, samo ne ovo pomračenje sunca.*

Doroti?

Doroti?

Očajnički krik pustinjske životinje u pozadini. Sunce prži nad Džordžijom i pustinjskom kućom bez slika i knjiga i novaca i planova za budućnost. Ventorsko nebo, oteklo i ružičasto, ulazi na prozor i sve je opet obavijeno u topli, vlažni sag sreće. Doroti je našla stare progorele haljine u nekom koferu, i vi se sigurno vraćate moru, Aligator Rifu i večnim nebesima, samo ti i ona. Ona se okreće pred ogledalom dok svud po sobi gore opušci cigareta. U saksijama za cveće, na stočiću pored kreveta, u kutiji s puderom.

VALERI (*smeje se s ljubavlju*): Tvoja mala piromanka.

DOROTI: Sve haljine imaju ogaravljene ivice na rukavima. Pogledaj ovu snežnobelu, Valeri. Izgleda kao da si u njoj učestvovala u atomskom ratu.

VALERI: Uvek si bila kao neki mali atomski rat.

DOROTI: Čudno je što čovek može da zaboravi svoju omiljenu haljinu. Ne mogu više da se setim odakle mi. Sećam se samo da bi se sve oko mene potpuno zabelelo i postalo čisto kada bih je obukla. Nebo, moj duh, moji zubi... Sećaš li se kako sam zaboravila u baru sve sveće pa su izgorele zavese?

VALERI: Sećam se kako si zapalila bradu onom starcu kada si htela da mu pripališ lulu.

DOROTI: Sećaš li se kako sam zapalila svoju kosu?

VALERI: To si radila svaki čas, a uvek sam ja donosila vodu i spasavala te. Sećam se da sam te uvek spasavala.

DOROTI: Da, jesi.

Neboderi i asfalt titraju u mraku, avioni nastavljaju da kruže nad aerodromom Džon F. Kenedi, fabrike rade, surferi klize duž plaža, polja pamuka, pustinje, gradići, saobraćaj u Njujorku se polako kreće. Delići svetlosti i sećanja ti se i dalje pomalo cackle u svesti. Napolju je mračna kurvarska četvrt, neon i devojke koje love vetar ulicama, traže iskre života i meso, njihov osmeh koji ume da omađija čak i snove uprljane povraćkom.

I ako nećeš da umreš, onda si opet Valeri u srebrnom mantilu i Valeri s rukopisima i teorijskim ciglama u torbi. I ako nećeš sada da umreš, onda doktorat još sjaji na horizontu. I opet su ta vremena, četrdesete, pedesete, šezdesete, Vektor, Merilend, Njujork i tvoja unutrašnja sigurnost: *naučnik ja*. Snažan uzdah i kovitlanja u grudima, ubeđenje. Slogani odjekuju među kućama na Pe-toj aveniji, a predsednik se stisnuo u skloništu svog radnog stola u Vašingtonu. Postoje samo srećni završeci.

*Devojka može sve što hoće.
You know I love you¹*

¹ Znaš da te volim (engl.) – prim. prev.

Povici zamiru, a vreline nestaje s dahom procvetalog Njujorka i dima od vatre. Peta avenija se usisava u mračan, uzan podzemni smrdljivi tunel, i jedino što nikada ne prestaje jesu rezak ukus neizlečive bolesti i porno-muzika. A dan je u Tenderlojnu, sa svojim zavesama boje povračke preko isflekanog prozora i s hrpama beleški i tvojim krvavim gaćama koje vise preko naslona stolice, a na stočiću pored kreveta je boca ruma; nikada nisi smogla snage da je isprazniš. Sada te obuzima svrab po celom telu, to je gore od bolova u grudima i otežanog disanja i činjenice da si odavno izgubila svaki kontakt sa šakama i stopalima.

Ulica Mejson je napuštena, nema vike, nema saobraćaja, ali malo podalje se nalazi pravi grad s pravim ljudima i suncem i drvećem i devojkama koje voze bicikle s knjigama u korpi, a još dalje je hladno more, koje nastavlja da se kotrlja prema kopnu. Slani dah Pacifika šiba preko peska, očekivanje ajkula u dubini, smrt utapanjem, smrt davljenjem, ležati mrtva i silovana na plaži, april je uvek bio najokrutniji od svih meseci. Želim da nestane dnevna svetlost, želim da neko ćebetom zakloni sunce, neonske natpise, da isključi porno-muziku i ovu smrt. Ne želim da umrem. Neću da umrem sama.

Ventor i Doroti munjevito prolete kroz sobu – traka zapaljenog papira koja bukne i ugasi se u potpuno mračnom prostoru – pustinjski pesak ti sve vreme duva u oči i zamagljuje ti pogled. Pesak sve pretvara u slatku i toplu maglu, narkotik koji omamljuje i olakšava bolove.

Odavno nisi posetila pustinju i tu žutu sirotinjsku kuću tako mnogo kilometara udaljenu od časti i pristojnosti. Veranda s bezbrojnim sunčanim satima, tajni martini u jednom ćošku i jedno jedino dugo godišnje doba vrelina i sasušene trave. Kupa žute svetlosti, koja je bila tvoja svetlost, pre nego što si zalutala u pustinji i nikada se više nisi vratila kući.

Sećaš li se toga, Doroti?

Sećaš li se kako smo se nekada zajedno vozile do reke?

Kabriolet i novi momak za volanom. Tvoja marama koja se vijori na vetru. Tvoja plava, tek oprana kosa. Pevala si i brbljala na suvozačevom sedištu.

Bile smo ti i ja pod nepomičnim nebom.

HOTEL BRISTOL, 7. APRILA 1988, NEKOLIKO NEDELJA PRE KRAJA

Manifest je nestao u posteljini prekrivenoj flekama, a smeđa tečnost curi iz tvog debelog creva i vagine, vijugava i smrdljiva reka usamljenosti koja nastavlja da teče i ponižava te do poslednjeg časa. *Ako postoji još neki način da budeš ponižena, neka sad dođe.* A nije tvoj stil da samo ležiš i kukaš sama nad sobom kada znaš da si sama i čekaš da umreš, to je samo vrućica koja te zbunjuje. Želiš samo da možeš da ostaneš u sobi, i da ne propadneš kroz mrak i vonj šume i gaziranog soka, i mirnu vodu reke, i sunce koje se baca po izletničkom ćebetu, ta jaka, sintetička svetlost 1940-ih.

Valeri, šećeru.

Ide papica, Valeri.

Doroti zove s ćebeta, odmah pored reke, gde je trava utabana i izgorela i smeđa od jakog sunca. Iza nje su stubovi svetlosti između drveća, maše rukama loveći muve i vilin konjice koji pokušavaju da pikiraju u korpu s hranom. Amerika tek što je bacila atomsku bombu na Nagasaki, i to je opet ono vreme, odavno zaboravljeno vreme izleta u kabrioletu sa spuštanim krovom i sendvičima s piletinom na zadnjem sedištu i Luisom skljojkanim na ćebet, u raskopčanoj košulji i kratkim pantalonama. Vreme, u kojem su noći tamnoplave i kristalno jasne, a Vektor i druge male pustinske rupe mesecima bez struje, a još uvek može da se pije iz reke, i Luis vozi od jedne do druge fabrike tekstila da popravi vodove, i čitava večnost je prošla otkako si prestala da ga zoveš tata.

Trčiš ispod javora koji srebrnasto svetlucaju, i opet imaš onu belu haljinicu, onu koja je stvarno pretanka i više za decu, i ima „srećne

niti” od zlata i srebra ušivene u podsuknju, a nosiš je samo zato što se to Doroti veoma dopada. Stopala su ti se oznojila u gimnastičkoj obući, a u ustima ti je ukus metala i krvi i nečeg nepoznatog, što te guši. Sve je tako tiho, tamo gde trčiš, svi zvukovi su utrnuti oko tebe, i samo je tu ta zaslepljujuća svetlost koja te obasipa s drveća i nesrećna haljina koja vijori i previše ti steže rebra i ramena.

Šumu su preplavile životinje koje su došle da umru, a mutna, blaga svetlost tiho stoji i čeka među drvećem. A kada na to pomisliš sada, Dorotino lice se njiše nad svim krošnjama, i oko njene haljine miriše na seks i šećer kada pruža znojave ruke da bi te dohvatila i opsuje izbleđeli suncobran, koji sve vreme pada zbog vetra, njene ruke i nadlaktice su pokrivene jetrenim mrljama. A sunce prži tako jako kroz krošnje, i njene oči su crna jezera u kojima želiš da se utopiš, i ona te rukom gladi preko haljine, zvezda i smeh i sneg, i rukom ti tera zunzare s lica.

Doroti?

Doroti?

Da li si tamo, Doroti?

DOROTI (*tamo pored hotelskog prozora*): Uradiću šta želiš, cveću moj.

VALERI: Samo nemoj da staviš te ružne bisere.

DOROTI: Moji beli biseri. To su moji omiljeni biseri.

VALERI: Ne za sahranu, ne za moju sahranu.

DOROTI: Kako hoćeš. Bez lažnih bisera, bez telefonskih poziva, bez krzna, bez šminke. Kaži šta treba da obučem pa ću to da obučem.

VALERI: Doroti?

DOROTI: Da, Vali moja.

VALERI: Tako se plašim da umrem. Tako se plašim da umrem sama.

DOROTI: To je samo nebo, dušo moja... samo nebo te može voleti zbog tvoje duše, a ne zbog zlatne kose tvoje...

VALERI: Nemam plavu kosu.

DOROTI: Znam, ali nije važno. To je samo metafora. Mala parabola.

VALERI: Nemam plavu kosu.

DOROTI: To je sada svejedno, Valeri. Uopšte nije važno kako ćeš to da nazoveš. Ti si moja mala zlatokosa curica s loknama.

VALERI: Ali, mislim da sam sada seda. I da mi je kosa proređena. Kosa mi opada. Kada se probudim, vidim je kako leži u odvratnim gomilicama na čaršavu.

DOROTI: Nemoj da se plašiš, dete moje.

VALERI: Tako sam laka sada, samo jedan oblačak. Nemam šake, a čeznem za mojim šakama.

Valeri

Sunce prži kroz suncobran. Rečna voda, smeđe boje i metalnog mirisa, lenja je i mirna. Doroti i Luis su još uvek na izletu dole pored same obale. Piju pivo i leže na ćebet, omamljeni vrućinom. Tranzistor, topljeni sir, poljupci preko piva, košara s hranom, piknik.

Sama silaziš do obale reke. Stopala su ti u tamnoj ilovači, rečnom mulju, a breze se pružaju preko vode i mrljâ trulog polena. Ova očaravajuća svetlost koje ćeš se uvek sećati, blatnjavost vodenih životinja, ptice što u daljini zovu, teški nanosi oblaka odozgo. I upravo te ždere ta opskurnost drveća poput titravo zelene čežnje i to što uopšte ne znaš za čim to čežneš, već samo znaš da imaš životinju u stomaku koja želi napolje, i svetlost pada u stubovima i kroz zelenu sumračnu zagušljivost. Znaš samo da negde

ima jedna pesma koja zvuči kao bajka, ali ne ovde: more puno kamenja, pustinja, čopor belih leoparda koji jure predelom. Tako bi rado želela da poseduješ tu pesmu, tako bi želela taj strani jezik i bajku koja živi i diše u reci.

A stopala propadaju u svom tom mrkom glibu i smradu, i ne znaš kako da dođeš do sve te čežnje ili šta bi uopšte s njom radila ako ti to i uspe. Znaš samo da je to pesma koja je poput bajke, ali ne ovde i ne sada, ovde je samo zelenilo sumraka. Oko tebe šušte krošnje, svuda su mrlje svetlosti, od njih si umorna i vrti ti se u glavi, pa padaš u san pored reke i sanjaš kako letiš visoko nad snegom pokrivenim planinama, a da daleko dole stoje ljudi i tapšu ti.

Kad se probudiš, pod krošnjama je Luis, i vreline više nema, a sunce je zamotano u munju koja ti udara u oči kada ih otvoriš, a butine su ti prilepljene za zadnje sedište, pečat morske trave i ilovače, i nestvarno jaka svetlost postaje mrak kada to sve mnogo kasnije pričaš Kozmo-devojci:

vladao je mrak, koji se stušio malo pre nego što sam napunila sedam godina. Bili smo na pikniku pored reke. Doroti je bila tamo, Luis je bio tamo. Svetlo je bilo tako jako, nisam znala šta da radim sa sobom. Kad sam se probudila, pored mene je ležao Luis, nisam videla Doroti. Krošnje su bacale svetlost na njegove ruke, ležala sam na leđima, i Luis je bio tamo. Haljina mi je bila snežnobela, od tada nikada više nisam nosila belu haljinu. Ruke su mu bile ispod moje bele haljine. Dala sam mu da mi to radi. Kasnije se smračilo. Svetlo koje je dolazilo iz drveća na njegove ruke.